

Leersum, 28 oktober 2011

Het leerlingdossier

Een leerlingdossier is een instrument van kennisoverdracht binnen school. Het gaat er om de betrokkenen handvatten te bieden om de leerling in zijn onderwijsloopbaan zo goed mogelijk te begeleiden opdat de leerling zich zo goed mogelijk kan ontwikkelen. Het is een instrument ter ondersteuning van de (professionele) begeleiders.

De praktijk leert dat het leerlingdossier in het onderwijs een belangrijke rol speelt wanneer een leerling vastloopt op school. Veelal wordt door verschillende commissies in het veld immers op basis van het dossier over de leerling besloten.

De problemen ontstaan wanneer er geen overeenstemming is tussen alle betrokkenen, ouders, leerlingen, onderwijsvoorzieningen, over de beste onderwijsplek voor een leerling. In dat geval krijgt 'het dossier' een bepalende rol. Dan komt het er op aan dat het dossier een juist en volledig beeld geeft van de leerling en de omstandigheden die een rol spelen.

In die situaties moeten wij ons realiseren dat het leerlingdossier wordt opgesteld door de school. Ouders hebben op de inhoud daarvan over het algemeen geen invloed. Het beeld van de leerling zoals in het dossier wordt neergezet is dan ook veelal het beeld dat de school heeft van de leerling en het beeld van de deskundigen die door de school als deskundig worden erkend.

Het beeld van een school is beperkt. Ouders hebben meer zicht op het functioneren van hun kind. Zij zien hem of haar ook thuis en in zijn of haar voetbalteam.

Waar het gaat om de verplaatsing van een leerling, is er veelal sprake van gebrek aan passend onderwijs. Het beeld dat in het leerlingdossier naar voren komt is het beeld van een leerling die niet op de juiste plek zit en zich in veel gevallen daarnaar gaat gedragen. De problemen die op school aan de orde zijn, die zich vaak uiten in het gedrag van de leerling zijn in dat geval mogelijk schoolspecifieke problemen. Het kan dus heel goed zijn dat eenzelfde leerling op een goede plek met de juiste begeleiding totaal ander gedrag laat zien.

Op dit moment lijken dossiers vooral geschreven om het standpunt van scholen en de besluiten tot (her)plaatsen van de leerling te onderbouwen.¹ Dit maakt dat de dossiers op zich zelf in veel gevallen een bron van conflict zijn met ouders die in het dossier van de leerling hun kind niet herkennen. Dit heeft tot gevolg dat inzage in dossiers van leerlingen er soms toe kan leiden dat de vertrouwensrelatie tussen ouders en school (verder) wordt verstoord.

Er wordt onvoldoende rekening met dit fenomeen gehouden als het gaat om het leerlingdossier. Het is belangrijk erbij stil te staan dat het beeld van een kind zoals in een dossier is neergelegd onjuist of onvolledig kan zijn, zonder dat ouders in staat zijn dat beeld te wijzigen. Helaas leidt dit onjuiste beeld er in veel gevallen toe dat de kansen voor dit kind zienderogen afnemen, zelfs in die mate dat de toegang tot scholen wordt geweigerd. Zo komen kinderen zonder onderwijs thuis te zitten, de zgn. thuiszitters, en wordt hun recht op onderwijs met voeten getreden.

Scholen zullen ervoor moeten zorgdragen dat het beeld van een leerling dat volgt uit een dossier *een beeld wordt van de leerling* en niet alleen *een beeld van de school* van de leerling. Zo dient in het dossier verslag te worden gedaan van het standpunt van ouders en van de wijze waarop scholen de inzichten van ouders in hun besluiten over een leerling hebben meegewogen.

Ouders zouden een toezichhoudende rol moeten krijgen wat betreft het leerlingdossier van hun kind. Voordat een dossier de school verlaat moeten ouders daarvan een afschrift ontvangen en uitdrukkelijk toestemming geven. De rechtspositie van ouders wat betreft het leerlingdossier van hun kind dient in de wet uitdrukkelijk te worden geregeld.

De noodzakelijke rechten van ouders ten aanzien van het leerlingdossier van hun kind:

- 1. De school dient ervoor zorg te dragen, in het belang van een juiste beeldvorming in het dossier over de leerling, dat van de visie van ouders op de ontwikkeling van hun kind en de door ouders in die zin aan de school gedane aanbevelingen, in het leerlingdossier verslag wordt gedaan. De school geeft in het dossier aan op welke wijze de inzichten van de ouders bij de besluitvorming door de school met betrekking tot de leerling zijn meegewogen.*

¹ Inspectie van het Onderwijs, Onderwijsverslag 2009/2010, pagina 280

2. *Bij de overstap van een leerling naar een andere school wordt door de overdragende school ten behoeve van de ontvangende school een onderwijskundig rapport opgesteld. De ouders worden in de gelegenheid gesteld vooraf schriftelijk in te stemmen met de over te dragen informatie. Wanneer school en ouders niet tot overeenstemming komen worden de ouders in de gelegenheid gesteld een eigen zienswijze als integraal onderdeel van het onderwijskundig rapport op te stellen.*
3. *Alvorens aan de ouders de onder 2 benodigde instemming wordt verzocht wordt aan hen een kopie van alle met betrekking tot de leerling verwerkte gegevens ter beschikking gesteld. Conform de Wet bescherming persoonsgegevens worden de ouders in de gelegenheid gesteld om te verzoeken om onjuiste informatie uit het dossier te verwijderen dan wel onvolledige informatie aan te vullen.*

Door het dossier te maken tot een gemeenschappelijk document van ouders en school bij het onderwijs/de opvoeding van de leerling kan dit dossier een positieve bijdrage leveren aan het onderwijsproces.

Dergelijke afspraken zouden niet moeten worden vastgelegd in afzonderlijke besluiten, zoals het voorliggende Besluit uitwisseling leer- en begeleidingsgegevens, maar bij voorkeur in voor ieder toegankelijke regelgeving zoals een (wettelijke) onderwijsovereenkomst in boek 7 BW.

K.J. Slump, advocaat onderwijsrecht